

Rezistory (odpory)

Rezistor je elektrotechnická součástka, je lineární a symetrická (není závislá na kmitočtu a polaritě) napětí a proud jsou ve fázi. Základní vlastností rezistoru je elektrický odpor, který měříme v ohmech. Základní jednotkou je jeden ohm – Ω (odvozené jednotky - $m\Omega$, $k\Omega$, $M\Omega$, $T\Omega$)

Rezistory dělíme na pevné a proměnné (potenciometry, trimry). Základní údaje pro označení rezistoru jsou: Vlastní hodnota (Ω), Max. přípustné zatížení (W), Tolerance (%), Výrobce aj.

Rezistory (kondenzátory) jsou vyráběny a tříděny ve velkém rozsahu hodnot do několika řad – E3, E6, E12, E24, E48, E96, E192 tak aby každá dekáda byla rovnoměrně pokryta. Tomu nejlépe vyhovuje výběr z geometrické řady ($\sqrt[n]{10}$). Toto řazení zavedl do praxe francouzský technik *Charles Renard*

Každá následující řada obsahuje dvojnásobné množství hodnot než předchozí.

Př.: třetí prvek řady E24 - $10^{3/24} = 1,33$ (1,3)

Rozdělení:

Podle odporového materiálu:

- uhlíkové
- metalizované
- drátové (konstantan, nikelin, izotan, kanthal ap.)
- cermetové (keramicko-metalové)
- vrstevné

Podle provedení:

- pevné
- proměnné rezistory
 - potenciometry (regulační)
 - trimry (nastavovací)
- s odbočkami
- rezistorové sítě
- pro povrchovou montáž SMD (surface mount device)
SMT (surface mount technology)

Schématické značky:

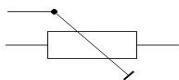
Rezistor

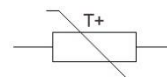
Potenciometr

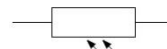
Trimr

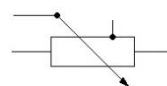
Termistor

Fotorezistor

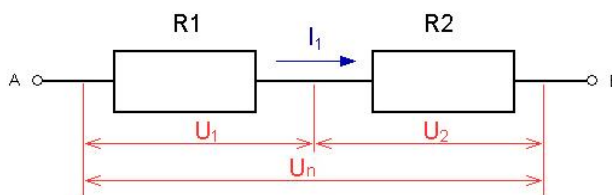
Potenciometr s odbočkou

Řazení rezistorů:

1. Sériové (za sebou)

$$R_v = R_1 + R_2$$

Výsledná hodnota sérově řazených odporů je vždy větší než je hodnota největšího rezistoru v obvodu. Obvodem protéká jeden proud I_1 a naměříme tři hodnoty napětí U_1 , U_2 , U_n

2. Paralelní (vedle sebe)

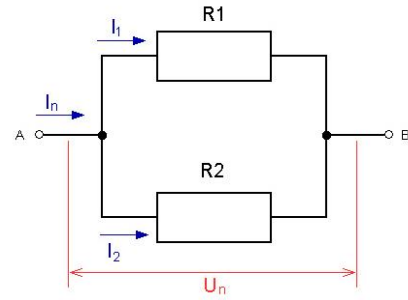
$$R_v = \frac{R_1 \cdot R_2}{R_1 + R_2}$$

nebo:

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}$$

pro větší počet rezistorů :

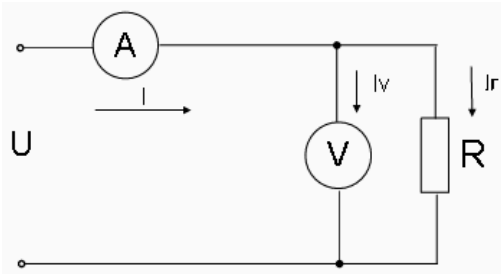
$$R_v = \frac{R_1 \cdot R_2 \cdot R_3}{(R_1 \cdot R_2) + (R_2 \cdot R_3) + (R_1 \cdot R_3)}$$

V tomto případě sčítáme vodivosti G, což je převrácená hodnota odporu.

Výsledná hodnota paralelně řazených odporů je vždy menší než je hodnota nejmenšího rezistoru v obvodu. V obvodu naměříme pouze jedno napětí U_n a tři hodnoty proudu I_1 , I_2 a I_n .

Měření malých odporů (do 100 Ω)

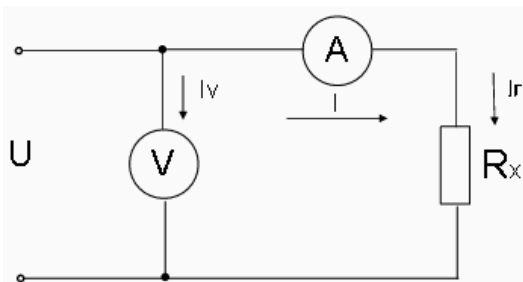

$$I = I_R + I_V, \quad R = \frac{U}{I} = \frac{U}{I - I_V} = \frac{U}{I - \frac{U}{R_V}}$$

Metoda je vhodná pro malé odpory, značně menší než je vnitřní odpor voltmetru. Měříme s jistou chybou (ampérmetr měří i proud procházející voltmetrem). Aby chyba nebyla větší než 1%, musí být R_V 100x větší než R_X . Je-li třeba, provedeme opravu

$$R_x = \frac{U}{I - I_V} \quad I_V = \frac{U}{R_V}$$

Měření velkých odporů

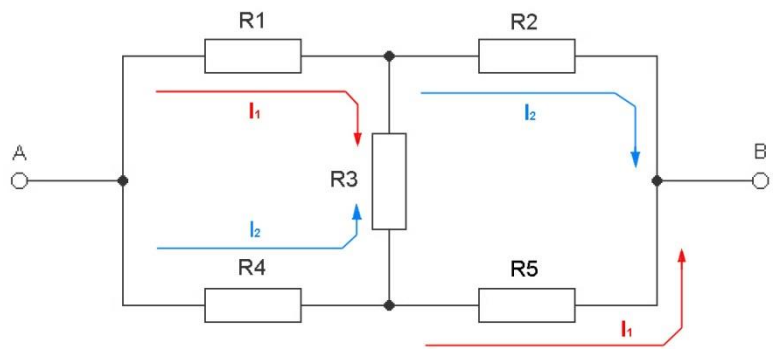

Měříme s chybou, voltmetr měří i úbytek napětí na ampérmetru. Bude-li R_X 100x větší než R_A , bude chyba do 1%. Je-li třeba provedeme opravu

$$R_x = \frac{U - U_A}{I}$$

Příklad 1 :

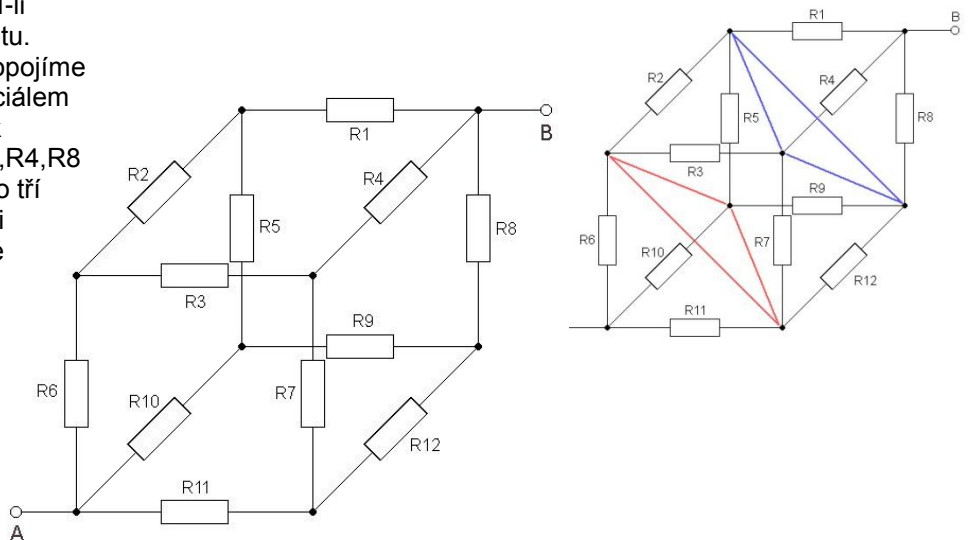
Vypočítejte výslednou hodnotu spojených rezistorů R1 – R5. Vzhledem k tomu, že všechny rezistory mají stejnou hodnotu, $I_1 = I_2$. Přes R3 neteče žádný proud, proto se jeho hodnota v obvodu neuplatní. Výsledná hodnota tedy bude 100Ω

$R_1, R_2, R_3, R_4, R_5 = 100 \Omega$
Výsledná hodnota $R_V = ?$

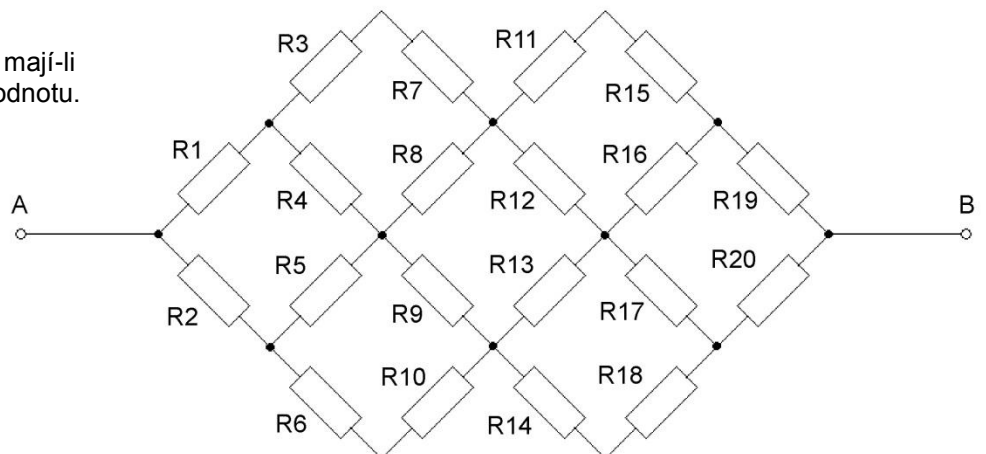
Příklad 2 :

Vypočítejte výsledný odpor, mají-li všechny rezistory stejnou hodnotu. Obvod zjednodušíme tím, že propojíme všechny body se stejným potenciálem (červené a modré). Dostaneme tak paralelně R6, R10, R11, dále R1, R4, R8 a R2, R3, R7, R12, R9, R5. Z těchto tří paralelních skupin dostaneme tři sériově zapojené rezistory, které ve výsledku sečteme.

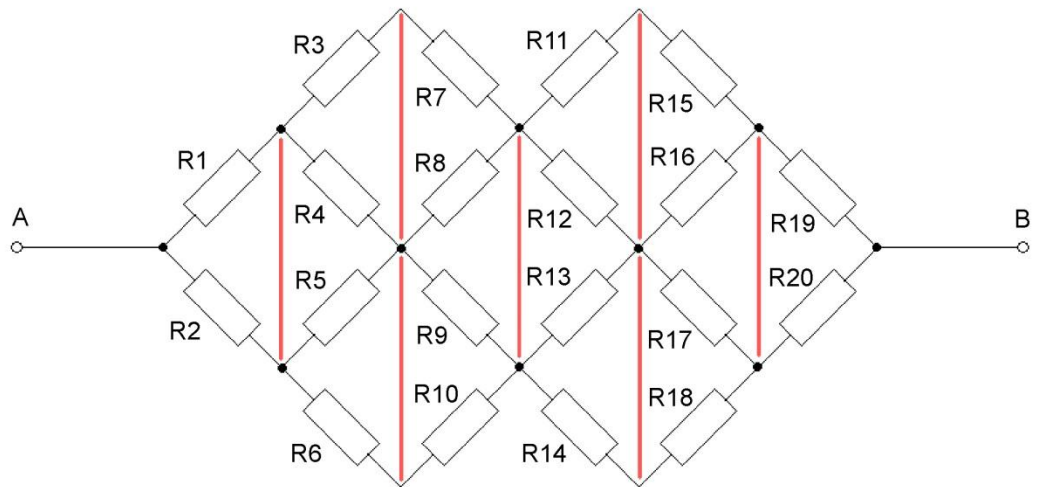

Příklad 3 :

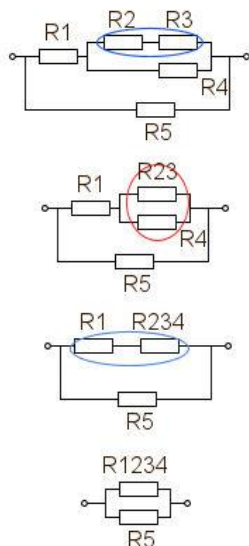
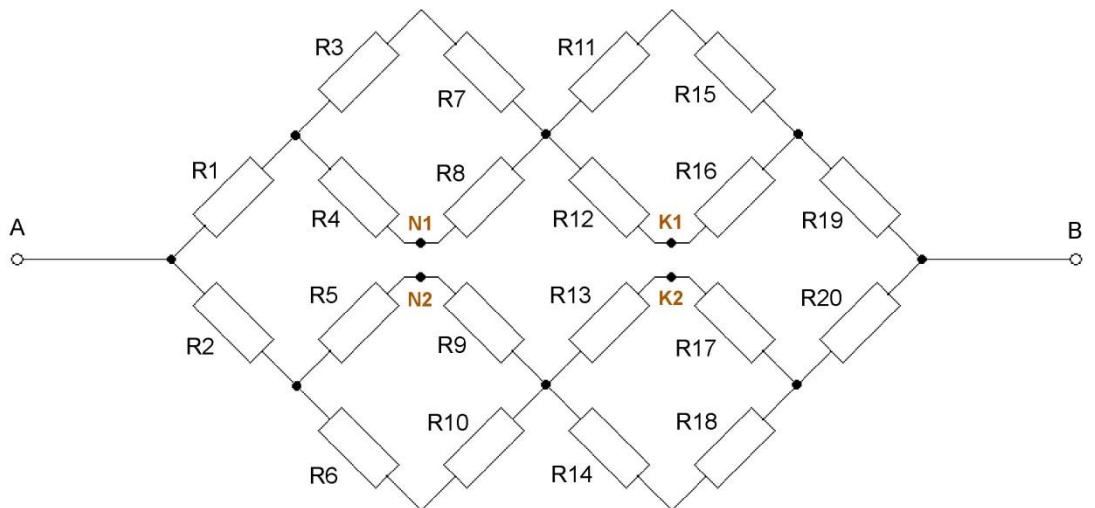
Vypočítejte výsledný odpor, mají-li všechny rezistory stejnou hodnotu.

Obvod zjednodušíme tím, že propojíme všechny body se stejným potenciálem....

V druhém případě rozdělíme rezistory v místech nulového proudu N1-N2 a K1- K2.

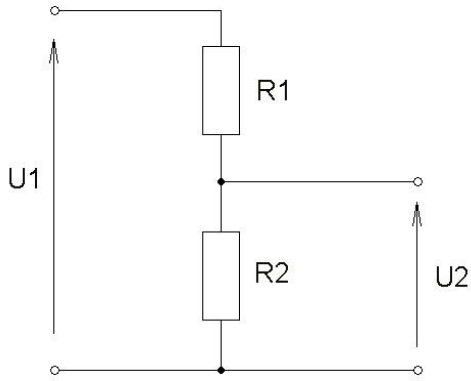

Pokud se dostaneme ke kombinovanému řazení, budeme používat postupné zjednodušování.

Děliče napětí

Nezatížený dělič napětí

Elektrické napětí je rozděleno stejným poměrem jako je poměr sériově zapojených odporů. Jedná se o typický čtyřpól. Jaká je velikost napětí U_2 ?

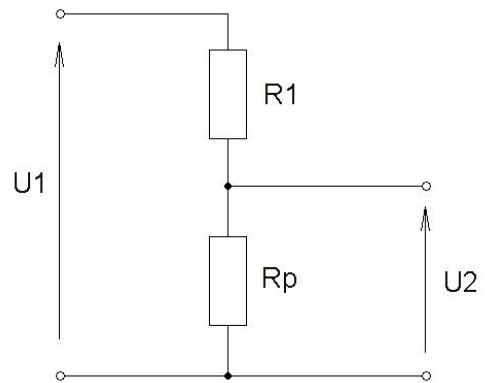
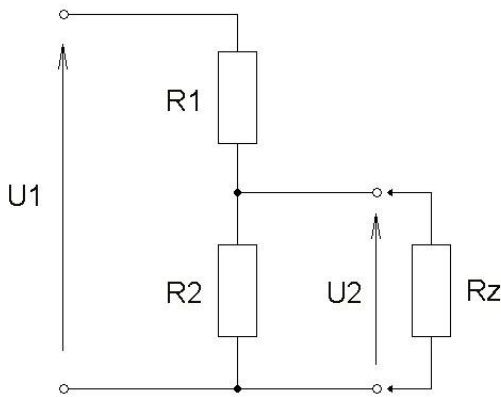

$$\frac{U_1}{U_2} = \frac{R_1 + R_2}{R_2}$$

$$U_2 = U_1 \cdot \frac{R_2}{R_1 + R_2}$$

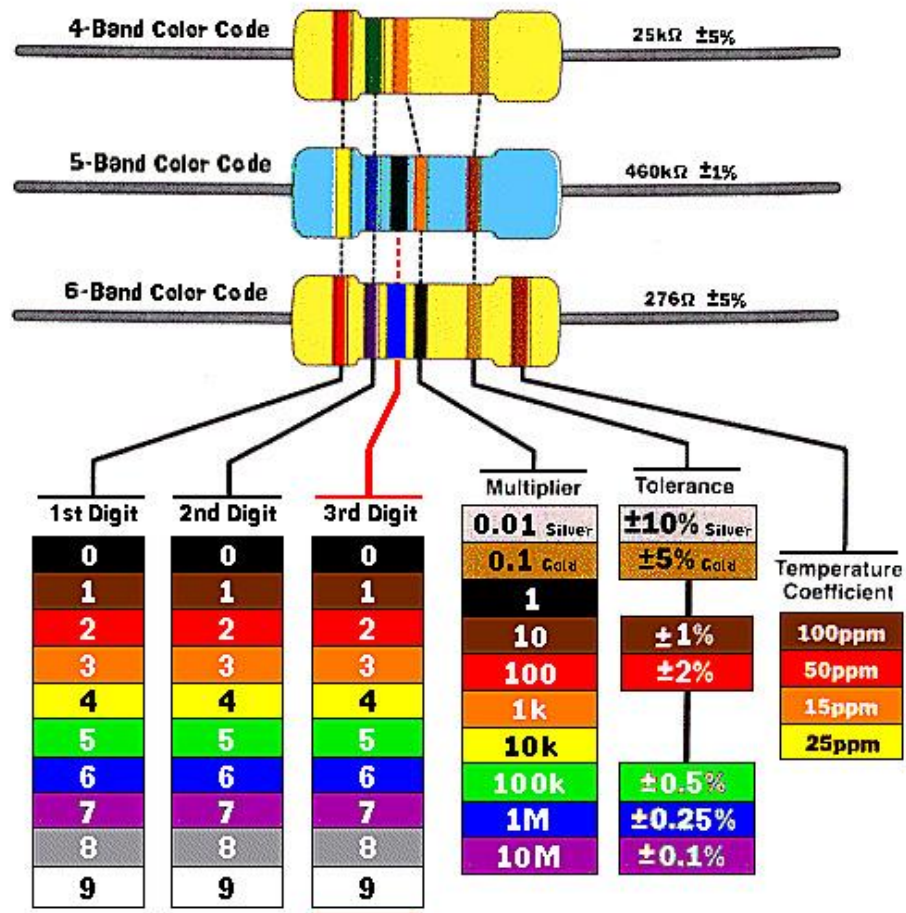
$$I = \frac{U_1}{R_1 + R_2}$$

Zatížený dělič napětí

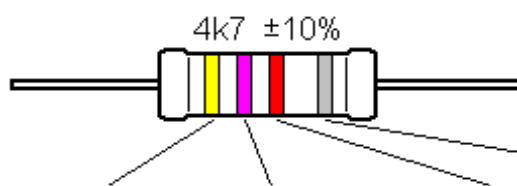
$$R_p = \frac{R_2 \cdot R_z}{R_2 + R_z}$$

$$U_2 = U_1 \cdot \frac{R_p}{R_1 + R_p}$$

Be Careful when reading 5 and 6 Band Resistors

Note: the 3rd Digit is not used when reading the 4 band resistor

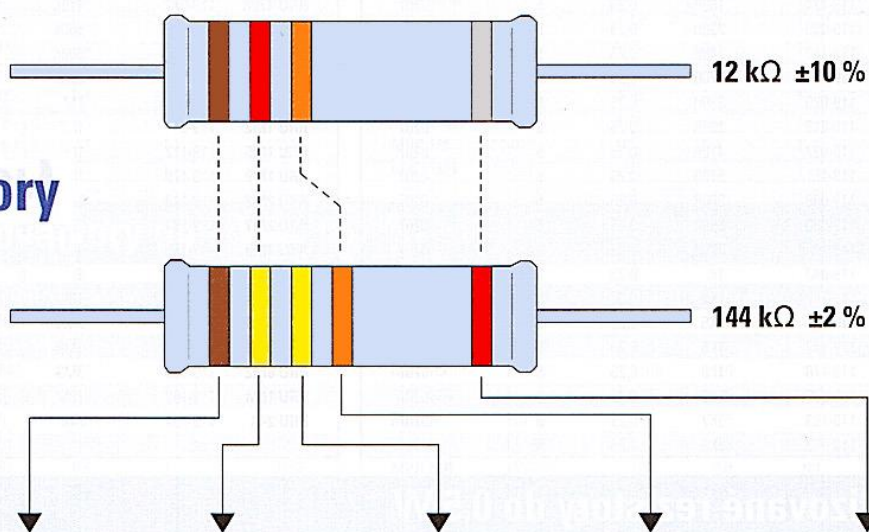
BARVA	1 číslice	2 číslice	násobitel	úchylka
stříbrná	-	-	0,01	±10%
zlatá	-	-	0,1	± 5%
černá	-	0	1	-
hnědá	1	1	10	± 1%
červená	2	2	100	± 2%
oranžová	3	3	1k	-
žlutá	4	4	10k	-
zelená	5	5	100k	±0.5%
modrá	6	6	1M	±0.25%
fialová	7	7	10M	±0.1%
šedá	8	8	100M	-
bílá	9	9		-
žádná	-	-		±20%

Řada jmenovitých hodnot																								
E3	1.0	2.2	4.7																					
E6	1.0	1.5	2.2	3.3	4.7	6.8																		
E12	1.0	1.2	1.5	1.8	2.2	2.7	3.3	3.9	4.7	5.6	6.8	8.2												
E24	1.0	1.1	1.2	1.3	1.5	1.6	1.8	2.0	2.2	2.4	2.7	3.0	3.3	3.6	3.9	4.3	4.7	5.1	5.6	6.2	6.8	7.5	8.2	9.1
E48	100	105	110	115	121	127	133	140	147	154	162	169	178	187	196	205	215	226	237	249	261	274	287	301
	316	332	348	365	383	402	422	442	464	487	511	536	562	590	619	649	681	715	750	787	825	866	909	953
E96	100	102	105	107	110	113	115	118	121	124	127	130	133	137	140	143	147	150	154	158	162	165	169	174
	178	182	187	191	196	200	205	210	215	221	226	232	237	243	249	255	261	267	274	280	287	294	301	309
	316	324	332	340	348	357	365	374	383	392	402	412	422	432	442	453	464	475	487	499	511	523	536	549
	562	576	590	604	619	634	649	665	681	698	715	732	750	768	787	806	825	845	866	887	909	931	953	976
E192	100	101	102	104	105	106	107	109	110	111	113	114	115	117	118	120	121	123	124	126	127	129	130	132
	133	135	137	138	140	142	143	145	147	149	150	152	154	156	158	160	162	164	165	167	169	172	174	176
	178	180	182	184	187	189	191	193	196	198	200	203	205	208	210	213	215	218	221	223	226	229	232	234
	237	240	243	246	249	252	255	258	261	264	267	271	274	277	280	284	287	291	294	298	301	305	309	312
	316	320	324	328	332	336	340	344	348	352	357	361	365	370	374	379	383	388	392	397	402	407	412	417
	422	427	432	437	442	448	453	459	464	470	475	481	487	493	499	505	511	517	523	530	536	542	549	556
	562	569	576	583	590	597	604	612	619	626	634	642	649	657	665	673	681	690	698	706	715	723	732	741
	750	759	768	777	787	796	806	816	825	835	845	856	866	876	887	898	909	920	931	942	953	965	976	988

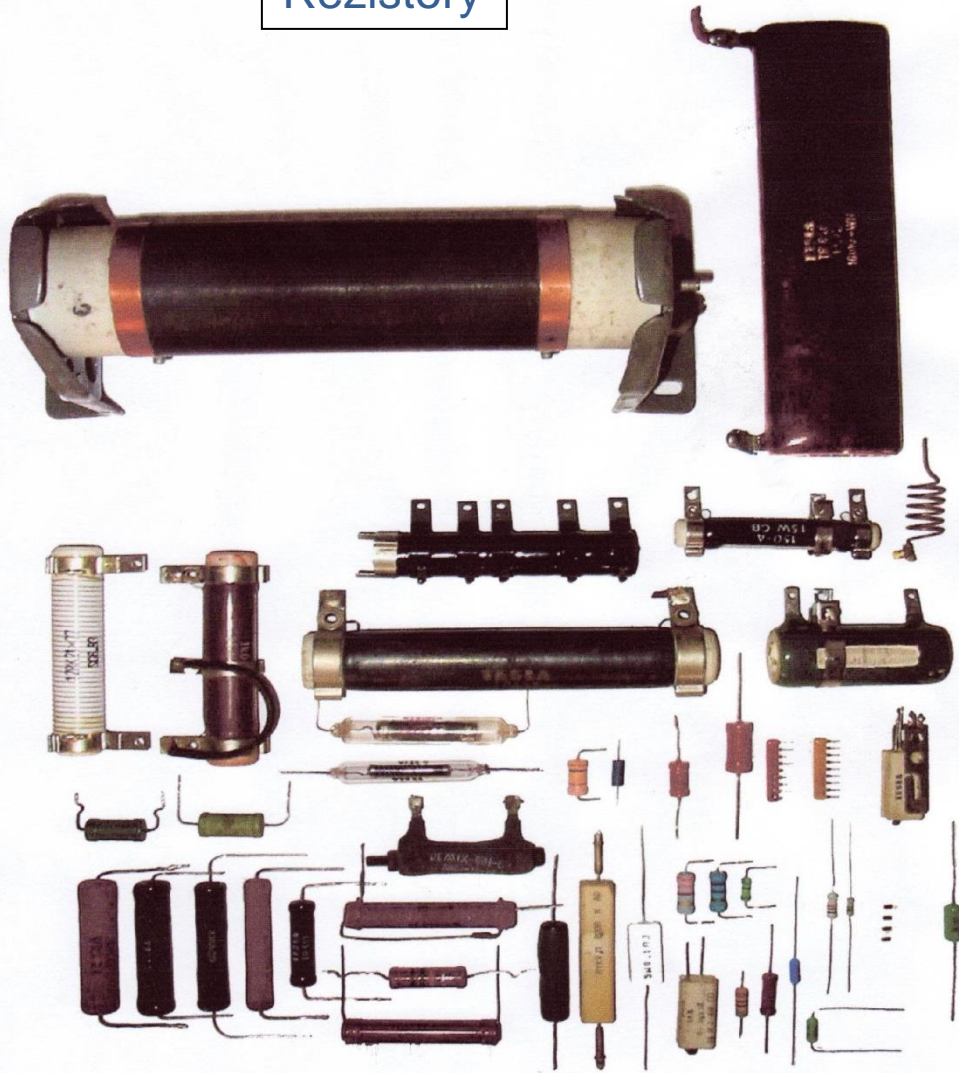
Barevné řazení rezistorů

Rezistory

Barva	1. číslice	2. číslice	3. číslice	Násobitel	Tolerance
Stříbrná	-			0,01	±10 %
Zlatá	-			0,1	±5 %
Černá	-	0	0	1	-
Hnědá	1	1	1	10	±1 %
Červená	2	2	2	100	±2 %
Oranžová	3	3	3	1k	-
Žlutá	4	4	4	10k	-
Zelená	5	5	5	100k	±0,5 %
Modrá	6	6	6	1M	±0,25 %
Fialová	7	7	7	10M	±0,1 %
Šedá	8	8	8	100M	-
Bílá	9	9	9	-	-
Bez barvy	-	-	-	-	±20 %

Rezistory

Potenciometry, trimry

